

ПРЕС-РЕЛІЗ

до засідання «круглого столу» «ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ВІД ДЕПРЕСІЇ ДО ЗРОСТАННЯ: джерела, важелі, інструменти»

29 квітня 2010 р.

Головною характеристикою розвитку української економіки у 2009 р. став перехід від фази економічної кризи до фази депресії. Перші ознаки одужання світової економіки, зростання цін на металопродукцію і сировинні ресурси сприяли збільшенню вартісних обсягів товарного експорту України, який став головним рушієм позитивної економічної динаміки в промисловості в I кварталі 2010 року. **Найбільшого приросту промислового виробництва досягнуто в експортоорієнтованих галузях переробної промисловості: хімічній та нафтохімічній промисловості, металургії, машинобудуванні.**

Між тим, надзвичайно повільна динаміка відновлення споживчого попиту через повільне зростання номінальних доходів населення, а також відсутність прийнятних програм споживчого кредитування продовжує стримувати зростання виробництва у галузях, орієнтованих на його задоволення: харчовій та легкій промисловості. Затяжний спад у будівництві, який продовжився і в січні-березні 2010 р., обумовив негативну динаміку у виробництві неметалевої мінеральної продукції (будматеріалів), ця галузь була єдиною, в якій у 2010 р. зафіксовано скорочення обсягів реалізації.

Між тим, динаміка внутрішньої торгівлі засвідчує тривання економічної депресії. Обороти роздрібною торгівлі за січень-березень 2010 р. порівняно з відповідним періодом 2009 р. зменшився на 2,6 %. Фізичний обсяг оптового товарообороту збільшився лише на 2,1 %.

Відсутність цілеспрямованих структурних реформ в докризовий період і зосередження антикризової політики лише на вирішенні "пожежних" проблем не створили умов для якісних структурних зрушень. Тому спонтанне післякризове відновлення економіки може відбуватися лише на підґрунті відновлення колишньої моделі економіки, орієнтованої на експорт низькотехнологічних і сировинних ресурсів та «проїдання» отриманого доходу через значний рівень низькоефективних соціальних видатків. Проте вже в середньостроковому періоді здатність України конкурувати з оновленими кризою зростаючими економіками видається вельми проблематичною, відтак ефект подібного поживлення може швидко зійти нанівець.

Дієвість чинників економічного поживлення та ефективність використання їх стимулюючого потенціалу безпосереднім чином залежать від спроможності національної економічної системи трансформувати їх у сприятливі умови для діяльності суб'єктів господарювання. Між тим, **майже рік знаходження економіки України у фазі депресії сформував «пастки», які стають на заваді відновленню стійкого економічного зростання.** Звуження економічної політики до заходів антикризового спрямування, націлених

лише на стабілізацію економічної ситуації та подолання проявів кризових тенденцій входить у суперечність із цілями стимулювання економічної активності, обмежує можливості адаптації до структурних змін, що відбуваються в світовій економіці, та сприйняття позитивних антидепресійних чинників, як тих, що надходять від світової економіки, так і тих, які пов'язані з відновленням чинників зростання на вітчизняному рівні.

Таким чином, постає нагальне завдання формування в Україні «економіки зростання» - нової економічної моделі, в основі розвитку якої повинні лежати цілеспрямований розвиток внутрішнього попиту, а також модифікація участі України в міжнародному поділі праці з виходом на зовнішні ринки з більш технологічною, адекватною наявному виробничому і людському потенціалу продукцією.

Досягнення такого зрушення вимагає, перш за все, зміни основних параметрів макроекономічного середовища, яке в докризовий період було орієнтоване не на заохочення економічного зростання, а, швидше, на гальмування його темпів з метою збереження стабільності економіки. Формування економіки, орієнтованої на зростання, повинне починатися з відходу від засад "стабілізаторського традиціоналізму" у валютно-курсовій, грошово-кредитній і фіскальній сферах.

В умовах переходу від депресії до зростання наростаючий динамізм економічних процесів актуалізує завдання збереження макрофінансової стабільності як такого стану економічної системи, за якого потреби суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах для ефективно економічної, інвестиційної та фінансової діяльності повністю задоволені, а відхилення системи від рівноваги внаслідок екзогенних або ендогенних впливів лежить у заданих межах, і вона здатна самостійно повернутися в режим рівноваги.

Вітчизняний трудовий потенціал залишається однією з головних конкурентних переваг української економіки та має розглядатися як один з ключових важелів динамічного відновлення економічного зростання. **Ефективне використання трудового потенціалу вимагає концентрації зусиль навколо динамічного підвищення продуктивності праці, відтак - розвитку реального сектору економіки на основі його модернізації та оновлення основного капіталу.**

Надання тенденціям економічного пожвавлення інвестиційного вектору, який спроможний закласти підвалини стійкого довгострокового економічного зростання, вимагає цілеспрямованої інвестиційної політики, яка б сприяла зміцненню процесів генерування інвестиційних ресурсів в Україні, концентрації їх використання на пріоритетах, які сприяють максимально ефективній модернізації економіки відповідно до викликів, що постають у післякризовий період у світовій економіці, збільшенню частки інвестиційного спрямування наявних доходів суб'єктів господарювання, громадян, держави. **Ключовим завданням державної інвестиційної політики має стати формування мотиваційного механізму для суб'єктів господарювання, який заохочуватиме прийняття ними ефективних інвестиційних рішень:**

- високий рівень конкуренції на світовому ринку інвестицій в умовах поширення фінансової глобалізації вимагає побудови виваженої та дієвої системи інвестиційних стимулів;
- наявність значного розпорошеного інвестиційного ресурсу у вигляді особистих заощаджень обумовлює потребу посилення інвестиційної активності фізичних осіб;
- пріоритетність завдань технологічної модернізації обумовлює потребу доповнення інвестиційної політики спеціальними заходами щодо заохочення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання;
- концентрації інвестиційного потенціалу в регіональних точках економічного зростання сприятиме реалізація потенціалу спеціальних правових режимів економічної діяльності.

Цільові орієнтири формування сприйнятливості економіки до позитивного впливу чинників економічного зростання вимагатимуть подолання «депресивних пасток», які сформувалися в останні роки в грошово-кредитній політиці України. На цих засадах **монетарна політика має бути підпорядкована завданню підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на підґрунті забезпечення фінансової стабільності та максимальної задоволеності потреб суб'єктів господарювання у фінансових ресурсах.** Йдеться про необхідність ухвалення пакету регуляторних рішень, які мають відкрити шлях якісному поліпшенню керованості грошово-кредитною сферою на засадах максимального використання ринкових фінансових інструментів та потенціалу конкуренції на ринку банківських послуг:

- потреба застосування монетарних важелів стимулювання економічного зростання вимагає ефективного інституційного забезпечення грошово-кредитної політики;
- необхідність розширити припустимі рамки застосування монетарних важелів економічного стимулювання вимагає послаблення дії немонетарних чинників інфляції;
- зосередження акцентів стимулюючої грошово-кредитної політики на заохоченні структурної модернізації економіки вимагає відновлення та розбудови системи кредитної підтримки реального сектора економіки;
- необхідність зміцнення довіри до національної валюти та вітчизняної грошово-фінансової системи вимагає послаблення валютних ризиків, обумовлених значною курсовою волатильністю.

Стратегічними цілями реформування сектору державних фінансів мають стати формування сприятливого фіскального простору для бізнесу, ефективної та децентралізованої системи державних видатків та фінансово потужного уряду:

- у податковій політиці необхідно відійти від домінування принципу фіскалізму, коли податок розглядається виключно як інструмент мобілізації доходів до бюджету, та більш ефективно використовувати її регуляторний потенціал;

- гострий дефіцит фінансових ресурсів бюджету вимагає підвищення фіскальної ефективності податкової системи за допомогою важелів, які не суперечать цілям поживлення економічної активності;
- реформування бюджетної системи має бути побудовано навколо пріоритетів забезпечення максимальної ефективності здійснюваних видатків для реалізації системних завдань державної політики;
- в борговій політиці має відбутися перехід від пасивного залучення коштів на фінансування бюджетного дефіциту до системного управління державним боргом.

Високий рівень відкритості української економіки, який об'єктивно склався, виходячи з особливостей національного господарського комплексу, обумовлює необхідність максимального врахування цієї відкритості при формуванні політики економічного зростання. Йдеться насамперед про необхідність досягнення вищого рівня конкурентоспроможності вітчизняної економіки в сфері зовнішньоекономічної діяльності та максимальне використання потенціалу зростання попиту на зовнішніх ринках для ресурсного забезпечення модернізації національної економіки:

- заходи щодо заохочення експортної активності суб'єктів господарювання та зниження трансакційних видатків експортної діяльності дозволять скористатися потенційними можливостями, які надає поживлення на світових ринках;
- враховуючи, що синхронна девальвація валют низки торговельних партнерів України та високі темпи інфляції в Україні на тлі економічного поживлення спроможні спричинити відновлення імпортової експансії, актуальним є забезпечення дієвого регулювання імпорту до України;
- разом з тим, необхідним є впровадження дієвих заходів стимулювання надходження на внутрішній ринок іноземної інвестиційної продукції, необхідної для розвитку технологічного потенціалу вітчизняних підприємств.